

152. Eggvena sn, Håkansgården.

Pl. 124.

Litteratur: L 1393, T 60. Ransakningarna 1667–84 (tr. i VFT 4: 5–6, 1932, s. 106 f.); C. G. G. Helfeling, Resor 1791 (KB F m 57: 1, red. av P. Tham), s. 36; P. Tham, Archeologiska Anvisningar, bl. 12 (ATA); P. E. Lindskog, En korrekt beskrifning om Skara stift 5 (1816), s. 444; G. Brusewitz, Westergötland 1862, s. 132 (ATA); N. G. Djurklou, Brev t. B. E. Hildebrand ²⁶/₈ 1868 (ATA), Antiquitetsintendentens berättelse 1868, s. 192 f. (ATA); Handlingar 1899 i ATA; Boråsposten 7/7 1899; N. Beckman i VFT 4: 1 (1920), s. 60; H. Wideen, Västsvenska vikingatidsstudier (1955), passim.

Äldre avbildningar: Andreas Eric[i], bläckteckning (i Ransakningarna); P. Tham, bläckteckning (i Helfeling a.a., s. 40, återgiven i kopia av J. G. Liljegren i Fullständig Bautil, ATA); P. Tham, Anteckningar under och i anledning af en resa ifrån Westergöthland til Stockholm, gjord 1796 och 1797 (1797), tab. IV, fig. 2; osign. bläckteckning 1835 (VFA); Brusewitz, bläckteckning (i a.a.); Djurklou, bläckteckning (i Berättelse 1868); O. Erlandsson, träsnitt (i T 60).

Runstenen står rest 1 m. NÖ om vägen Eggvena kyrka–Brättensby, c:a 200 m. NNÖ om Östergården och 600 m. S om kyrkan. Stenen vänder högra kantsidan åt vägen, och ristningen vetter mot NV.

I *Ransakningarna* skriver Andreas Eric[i] om denna runsten: »Anlångandhess dee gamble monumenta ... Så Ståår een stoor Steen Sönnan för östra Egvena på een Sidländ grön waldh, emillan åkrarna», och han bifogar den äldsta, kända bilden av stenen. I berättelsen om C. G. G. Helfelings resa (s. 40) beskriver P. Tham monumentet sålunda: »Runsten vid Äggväna Bys Giärde af gråsten 5 alnar lång 3 alnar bred — var nedfallen 29 Aug. 1791, men blef uprest af Helfeling Antiquarius». Eggvena gårde blir sedan den gängse lokaluppgiften för stenen (Lindskog, Liljegren, Djurklou, Torin). Detta namn är nu försvunnet. Vid olika tillfällen under 1800-talet ha besökarna funnit stenen stå lutande (Djurklou, Torin). Enligt en uppgift 1899 var den »till marken nästan nedfallen» men återupprestes den ³⁰/₆ samma år genom ortsbefolkningens försorg.

Grå granit. Höjd 2,36 m., bredd 1,95 m.

Inskrift:

kunuar : respi : stin : pani : eftir : kana : bunta : sin : þegn harþa kuþan
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

Gunnvar resti sten þenna æftir Kana, bonda sinn, þegn harða goðan.

»Gunnvar reste denna sten efter Kane, sin make, en mycket god tägn.»

Till läsningen: Inskriften börjar utan sk. 1 **k** är ej stungen; en flagring i runans mittparti har i det närmaste utplånat ristningen. 8 **e** är stungen. 14 **i** är ej stungen. Punkten i 20 **e** har formen av ett kort tvärstreck. 25 **k** är ej stungen. 28 **a** är skadad nedtill genom flagring. 38 **e** har stor djup punkt, placerad något t.h. om hst. 41 **h** är starkt vittråd ovanför bistavarna, som dock äro fullt säkra. 46 **k** har upptill en flagring, med all sannolikhet ej någon punkt.

Äldre läsningar visa flera smärre avvikelser i uppfattningen av de enskilda runtecknen. — Teckningen i *Ransakningarna* är skissartad och utan värde för läsningen. — Helfeling: 19 **e**, 39 **k**, 46 **g**, sk efter inskriftens samtliga tre sista ord. — Liljegren anger som enda källa Helfeling, men hans läsning avviker i vissa detaljer från dennes: 3 **p**, 17 **i**, 19 **i**, 26 osäkert **u**, 39 och 46 **k**. — Brusewitz: 17 **i**, 20 **i**, r. 22 saknas. Den nedre horisontella runraden avfärdar han först med orden »resten ottydlig», »af öfvervuxen mossas oläslig» men gör sedan ett försök att komma till rätta med runorna. Att han helt misslyckas, beror nog på att han sökt läsa dem upp- och nedvända med den nedersta ramlinjen som bas. Han har endast kunnat urskilja 42 **a**, 45 **a** (dessa runor äro ju likadana, från vilket håll de än läsas). R. 44 har han uppfattat som **t**. — Djurklou uppfattar alla runorna ostungna: 8 **i**, 20 **i**, 38 **i**, 39 **k**. På Djurklous teckning saknas sk efter 15 **n**, 40 **n**, 45 **a**, 50 **n**, men i uppteckningen finns sk efter varje ord. — Torins läsning skiljer sig från ovanstående endast genom 20 **i** och 39 **k** samt sk efter alla ord (ovisst om bildens tecknare avsett sk efter 40 **n** och 50 **n**).

Fig. 251. Vg 152. Eggvena sn, Håkansgården.
Efter teckning i Ransakningarna.

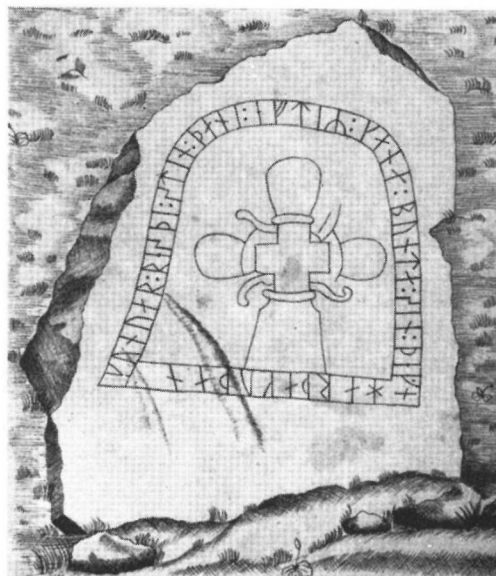

Fig. 252. Vg 152. Eggvena sn, Håkansgården.
Efter teckning 1835 i VFA.

Vilket pronomen, **pina** eller **pansi**, som ristaren åsyftat med skrivningen **pani**, är svårt att avgöra. Frekvensen av formerna *penna* resp. *pennsi*, *pannsi* i kombination med *sten* (ack.) är, fränsett skrivningarna **pani**, för Älvsborgs län lika, för Skaraborgs län ungefär 1 : 3. Det kan erinras om att ristningen i ortografiskt hänseende är utförd med stor noggrannhet, samt att ytterligare fyra inskrifter, Vg 189, 190, 193 och 195, samtliga från södra Västergötland, visa exakt samma skrivning.

Kani är tidigare känt från en svensk runinskrift, Sö 69. Dessutom ingår det antagligen i vissa ortnamn, *Kanarp* (förr *Kanathorp*), Annerstads sn, Småland, *Kanared*, Horreds sn, Västergötland. På västnordiskt område förekommer det ofta i medeltida källor som binamn, ursprungligen sannolikt med betydelsen 'båt' (Lind) samt ävenledes i åtskilliga ortnamn. Om kvinnoamnet *Gunnvar*, som i den yngre formen *Gunnur* bl. a. är känt från ytterligare två västgötainskrifter, Vg 9 och 36, se U 131 samt Beckman i *VFT* 4: 1, s. 60.

Starka skäl tala för att samme ristare utfört Vg 151 och 152. Det sistnämnda monumentet är dock ett noggrannare arbete.

En modern kopia av Vg 152, ehuru till storleken mindre, står rest i Hönsäters trädgård, Österplana sn.

Eggvena sn, Kungegården.

Det anses allmänt i orten, att 650 m. NÖ om Kungegården i Eggvena sn en runsten skall vara inlagd i en bro under landsvägen. K. E. Sahlström har på Riksantikvarieämbetets uppdrag år 1930 besökt platsen utan att finna spår av stenen.

153. Fölene sn, kyrkogården.

Pl. 123.

Litteratur: L 1394, T 58. C. G. G. Hilfeling, Resor 1791 (KB F m 57: 1, red. av P. Tham), s. 39, 44, 46; P. Tham, *Archeologiska Anvisningar*, bl. 12 (ATA); P. E. Lindskog, En kort beskrifning om Skara stift 5 (1816), s. 444; G. Brusewitz, *Wester-götland* 1862, s. 129 f. (ATA); N. G. Djurklou, Brev t. B. E. Hildebrand 26/8 1868 (ATA), Antiquitetsintendentens berättelse 1868, s. 195 (ATA); Handlingar 1937, 1946–47 (restaureringsrapporter) i ATA.